1_Layout 1 07.05.2015 10:31 Page 1

Daxili Qoşunların üzərinə çox böyük vəzifələr düşür və bunlar uğurla yerinə yetirilir.
İlham ƏLİYEV

DİN DAXİLİ QOŞUNLAR

ƏSGƏR

№ 09 (451)
10 may
2015-ci il

Qəzet 1992-ci il dekabrın 16-dan nəşr olunur.

Azərbaycan Respublikası DİN Daxili Qoşunlarının HƏRBİ VƏTƏNPƏRVƏRLİK qəzeti

TANRININ XALQIMIZA BƏXŞ ETDİYİ DAHİ ŞƏXSİYYƏT

O, MİLLƏT ÜÇÜN BAYRAQ UCALIĞINDADIR...

May ayının 10-u Azərbaycanın tarixinə Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyevin anadan olduğu şərəfli gün kimi yazılmışdır. Heydər Əliyev heç bir tarixi şəxsiyyətə nəsib olmayan bir ömür yaşadı. Bu gün də onun məzarı önündən axın-axın insan seli keçir. Öz liderinə bu cür heyrətamiz sevgi və ehtiram göstərən bir xalq tanımıram. Bu gün o Böyük İnsan bizdən əlçatmaz qədər uzaq olsa da, ekranımız, efirimiz onsuz çox sönük görünsə belə, biz onun nəfəsini, qüdrətini, varlığını hiss edirik.

Qədim yunan filosofları o kəsi dahi hesab edirdilər ki, heç kəsin edə bilmədiklərini o etsin. Heydər Əliyev məhz belə dahilərdəndir. Onun Vətən üçün, Azərbaycan üçün elədikləri ölçüyəgəlməzdir.

1998-ci ildə Heydər Əliyev cənabları soyqırım haqqında fərman imzaladı. Uzun illər ürəklərdə qövr edən yaralar, təhrif edilmiş həqiqətlər özünün əsl qiymətini aldı. Xalq artıq 1 əsrə yaxın qəlbini didən dərdini deyə bilirdi. Artıq bu gün dünyanın hər yerində 31 mart-azərbaycanlıların soyqırımı günü qeyd olunur.

O, Şərqdə ilk olaraq ölüm hökmünü ləğv etdi. Ən böyük cəza ölüm hökmüdür. Qurani Kərimdə də yazılıb ki, insana həyatı verən də, alan da Allahdır. Ölüm hökmünü ləğv etməklə Heydər Əliyev cənabları 1400 ildən bəri yol gələn müqəddəs Qurani Kərimin yazdığına pozu yoxdur hökmünü verdi.

Milləti tanıdan ziyalılarıdır. Azərbaycanın çətin zamanlarında Heydər Əliyev onları da unutmadı. Müvafiq fərmanı ilə onları da sınmadan, əyilmədən, ehtiyac üzündən nüfuzunu itirməkdən qurtardı.

Heydər Əliyevin Azərbaycan xalqı və dövləti üçün gördüyü işlərdən biri də dil problemi ətrafında gedən qalmaqallara son qoymaq idi. Biz türkdilli xalqlar qrupuna daxilik. Türk sözünü ilk dəfə 1898-ci ildə yazıya Mehmet Emin Yurdoqul gətirib. 1923-cü ildə Böyük Millət Məclisi ölkəni Türkiyə Cümhuriyyəti, dili isə türk dili elan etdi.

1993-cü ildə dil məsələsi problemi yarananda böyük şəxsiyyət söylədi ki, dilimiz türk dilləri qrupuna daxildir. Heç kəs buna etiraz etmir. Amma bizim dilimiz Azərbaycan dilidir. Bu, Heydər Əliyevin böyüklüyüdür, hünəridir, qeyrətidir və xalqına bəxş etdiyi ən böyük töhfədir.

Heydər Əliyev fenomenal yaddaşa malik, ən uzaq keçmişin xırda bir anını çox səhih, dəqiq çatdıran, Şərq və Qərb nitq mədəniyyətini özündə birləşdirən, məzmunlu, maraqlı çıxışları ilə insanlara zövq verən bir insan idi. Bu gün hər birimiz onun çıxışlarını, nitqini sağlığında olduğundan daha artıq maraq və sevgi ilə dinləyirik.

Vaxtilə o, böyük müğənnimiz Rəşid Behbudov haqqında demişdi: "Azərbaycan dünyaya 100 il neft verdi, dünya Azərbaycanı tanımadı, amma Rəşidin mahnıları Azərbaycanı dünyaya tanıtdı". Bu fikir onun özünə daha çox yaraşır. Əsrlərdən bəri Azərbaycanı tanımayan, onun haqqında əyalət anlamında olan Avropaya Azərbaycanı sivil, inkişaf etmiş bir dövlət kimi təqdim etdi.

Ümummilli Liderimiz 1993-cü ildə dağılmış, parçalanmış, məhv olmaq təhlükəsində olan Azərbaycanı öz qüdrətli çiyinlərinə aldı. Keşməkeşli yollardan, oddan-alovdan keçirərək, bizə möhkəm dayaqlar üzərində dayanan müstəqil dövlət kimi təhvil verib əbədiyyətə qovuşdu.

Azərbaycanın Dövlət Bayrağına baxanda həmişə onun fonunda böyük öndərimizi görürük. O, millətimiz üçün bayraq ucalığındadır. Bayrağımız onunla yanaşı daha əzəmətli görünür. Bu, heç bir tarixi şəxsiyyətin ucala bilmədiyi məkandır. Bu, Heydər Əliyev zirvəsidir!

"Əsgər"

MÜSTƏQİL AZƏRBAYCANIN MEMARI HEYDƏR ƏLİYEV - 92

Mərasimdə çıxış edən Daxili İşlər Nazirinin müavini - Daxili Qoşunların Komandanı general-leytenant Şahin Məmmədov vurğulayıb ki, Daxili Qoşunlar bundan sonra da Ulu Öndərin ideyalarına sadiq qalacaq

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin anadan olmasının 92-ci ildönümü ərəfəsində - mayın 5-də Daxili Qoşunların Baş İdarəsində təntənəli mərasim keçirilib.

Tədbirdə millət vəkili Aydın Mirzəzadə və Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasının Beynəlxalq münasibətlər və xarici siyasət kafedrasının professoru Elman Nəsirov iştirak ediblər.

Əvvəlcə Ulu Öndər Heydər Əliyevin əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edildi, Dövlət Himni ifa olundu.

Dahi rəhbərin həyat və yaradıcılığını əks etdirən filmin nümayişindən sonra professor E.Nəsirov Ulu Öndərin şəxsi keyfiyyətlərindən söz açaraq, bu keyfiyyətlərin onun rəhbərlik etdiyi dövrün bütün mərhələlərində özünü bariz şəkildə büruzə verdiyini diqqətə çatdırdı. Qeyd etdi ki, ölkəmizin dinamik inkişafı üçün kompleks proqramların işlənib hazırlanmasında Ümummilli Liderin yorulmaz fəaliyyəti, misilsiz təşəbbüskarlığı və tükənməz enerjisi istər ötən əsrin 1970-80-ci illəri, istərsə də 1993-cü ildən sonrakı dövrü xarakterizə edən başlıca amillərdir: "Zamanın yetişdirdiyi Heydər Əliyev kimi nadir dühaların qismətinə nəinki təmsil etdikləri xalqın taleyində, eləcə də dünya siyasətinin formalaşmasında böyük missiyanı həyata keçirmək səadəti nəsib olub. Azərbaycanın və böyük türk dünyasının bu qüdrətli şəxsiyyəti və lideri millətimizi zamanın ən çətin sınaqlarından məharətlə çıxararaq, ölkəmizin ictimai-siyasi, iqtisadi və mənəvi tərəqqisinə, xalqımızın birliyinə nail olub".

Millət vəkili A.Mirzəzadə Ümummilli Lider Heydər Əliyevin Azərbaycan xalqının tarixində misilsiz xidmətlərindən danışaraq onun həyat və fəaliyyətindən bəhs etdi. Bildirdi ki, xalqını, Vətənini hədsiz sevən Heydər Əliyev milli dövlətçiliyimizin, azərbaycançılıq ideologiyasının əsasını qoyub: "Ulu Öndər həqiqətən xalqımızın müdrik və əvəzsiz rəhbəri idi. Xalqımızın bu dahi və fədakar oğlunun bir sözü, müraciəti ilə milyonlarla insan ayağa qalxır, öz rəhbərinin arxasınca gedir, ən çətin anlarda onun yanında olurdu. Təsadüfi deyil ki, müasir Azərbaycan tarixinin ən parlaq səhifələri, xüsusən də 1969-cu ildən başlayaraq respublikamızda cərəyan edən proseslər, əldə etdiyimiz uğurlar birbaşa Heydər Əliyevin şəxsiyyətindən qaynaqlanır. Bu dahi şəxsiyyət Azərbaycanı qüdrətli bir dövlət, xalqını güclü bir millət kimi formalaşdırmaq missiyasını öz üzərinə götürdü və onu şərəflə yerinə yetirdi".

Daha sonra Daxili Qoşunların Ali Hərbi Məktəbinin kursantları tərəfindən xalqımızın böyük oğlu Heydər Əliyevə həsr olunmuş şeir nümunələri səsləndirildi. Xidmətə yeni qəbul olunmuş gənc əsgər Ümummilli Liderin layiqli davamçısı, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevə həsr etdiyi şeiri ilə çıxış etdi.

Sonda söz Daxili İşlər Nazirinin müavini - Daxili Qoşunların Komandanı general-leytenant Şahin Məmmədova verildi.

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin anadan olduğu günün Azərbaycan tarixinə şərəfli gün kimi daxil olduğunu deyən cənab Komandan, hər zaman Ulu Öndərin varlığının, qüdrətinin hiss olunacağını nəzərə çatdırdı: "Hər bir xalqın və millətin taleyində, formalaşmasında, dünyadakı yerinin müəyyənləşdirilməsində tarixi şəxsiyyətlərin, dahi siyasətçilərin və müdrik dövlət başçılarının müstəsna rolu vardır. Heydər Əliyev də məhz bəşəriyyətin xalqımıza bəxş etdiyi nadir dühalardan biridir. Ulu Öndərin müdrik rəhbər kimi çoxşaxəli fəaliyyəti, Vətən və Xalq qarşısındakı misilsiz xidmətləri deyilənləri bir daha təsdiqləyən çağdaş nümunədir".

Cənab Komandan qeyd etdi ki, ömrünün böyük hissəsini xalqına fəda etmiş Dahi Lider həm də qüdrətli Azərbaycan Ordusunun yaradıcısıdır və bu gün qarşısına qoyulan hər bir tapşırığı yüksək səviyyədə yerinə yetirmək iqtidarına malik Azərbaycan Silahlı Qüvvələri, o cümlədən Daxili Qoşunlar müasir standartlara uyğun səviyyədə formalaşmışdır. General-leytenant Ş.Məmmədov xüsusi olaraq vurğuladı ki, Daxili Qoşunlar hər zaman olduğu kimi, bundan sonra da Ulu Öndərin ideyalarına sadiq qalacaq, Vətənimizi Heydər Əliyev kimi sevəcək, dövlətimizə, dövlətçiliyimizə qarşı çıxanlarla barışmaz olacaq, Respublika Prezidenti, Silahlı Qüvvələrin Ali Baş Komandanı cənab İlham Əliyevin ətrafında sıx birləşəcək, onun əmr və göstərişlərini sözsüz yerinə yetirəcək.

Mətbuat Xidməti

ÖLMƏZLİK NƏĞMƏSİ

Sən getdin o məğrur, şux yerişinlə,
Qüdrətin önündə zaman dayandı.
Bir xoş təbəssümün, bir gülüşünlə,
Sən getdin yollar da nura boyandı.

Nəfəsin isidir qarlı qışı da,
Bircə baxışınla yaşa döndərər.
Sərtliyin yumşaldır ən sərt daşı da,
Şimşəyi ram edər, odu söndürər.

Səsin zirvələrə ucalıb gedər,
Tufanlar səngiyər sən danışanda.
Müdriksən - ən dərin dayaqlar qədər,
Vulkana dönürsən səbrin daşanda.

Səninlə döyünür qəlbimiz hər an,
Hər sözün, söhbətin dilimizdədir.
Araya ayrılıq salsa da zaman,
Əbədi yaşayan ruhun bizdədir.

Sən o məğrur, şux yerişinlə,
Səslədin sən bizi böyük sevgiylə,
Ölməzlik qazandın sən gedişinlə,
Hər zaman bizimlə qalasan deyə!

Parçalan ey zülmət, çəkil ey gecə,
Günəşə qovuşmaq istəyirəm mən!

Leyla Əliyeva

XALQ HEYDƏR SÖYLƏYƏCƏK

Gözlərində açılıb bu millətin səhəri,
Sənin adınla bağlı bu xalqın hər zəfəri.
Qədəmin dəyən yerdə səhralar da gül açar,
Gülüstana çevrilir yurdun kəndi, şəhəri.

Günəş doğur elə bil, harda çəkilir adın,
Dosta fəxarət gəlir, gözü kor olur yadın.
Azərbaycan deyəndə səni düşünürük biz,
Azadlığı, inamı xalqa sən bağışladın.

Sən bu çətin zamanda gücümüz, qüdrətimiz,
Sən bizim bu dünyada ən böyük sərvətimiz.
Millətin imzası var imzaların içində,
Sənə halaldır, halal ülvi məhəbbətimiz.

Sən elə bir zirvəsən küləklər neyləyəcək,
Dünənim, bu günümsən, səninlədir gələcək.
Nə qədər Azərbaycan, nə qədər bu millət var,
Heydər "Xalqım" deyəcək, xalq "Heydər" söyləyəcək!

Baba Vəziroğlu

2_Layout 1 07.05.2015 10:36 Page 1

HEYDƏR ƏLİYEV AZƏRBAYCAN XALQI ÜÇÜN ÜMUMMİLLİ LİDER, DÜNYA ÜÇÜN ÜMUMBƏŞƏRİ DƏYƏRDİR

Onun adı və fəaliyyəti Azərbaycan etnocoğrafiyası ilə məhdudlaşmır

Azərbaycan xalqının böyük oğlu, müstəqil Azərbaycan dövlətinin qurucusu, Azərbaycan siyasi sisteminin yaradıcısı, azərbaycançılıq ideologiyasının banisi, Azərbaycanda milli özünüdərk prosesinin başladıcısı və idarəedicisi Ulu Öndər Heydər Əliyev Azərbaycan xalqının dövlətçilik tarixində o qədər böyük yeniliklərə, o qədər böyük işlərə imza atıb ki, yuxarıda sadaladığımız titulların heç biri onun titanik fəaliyyətini tam əhatə etmir. Biz bu gün Azərbaycan tarixində Heydər Əliyev erasını yaratmış Ulu Öndər haqqında danışarkən, adətən, onu bir Ümummilli Lider kimi səciyyələndiririk. Əlbəttə, bu, mübahisəsiz olaraq belədir. Amma bu zaman bizə elə gəlir ki, Heydər Əliyevin fəaliyyətini bir qədər məhdudlaşdırmış oluruq. Onun fəaliyyətinə bir qədər sırf milli kontekstdə yanaşmış oluruq. Lakin Heydər Əliyev şəxsiyyəti və onun fəaliyyəti təkcə Azərbaycanın etnosiyasi coğrafiyası ilə bağlı deyil və Ulu Öndərin bir siyasətçi kimi fəaliyyəti də Azərbaycanın etnosiyasi coğrafiyası ilə məhdudlaşmır. O, istər Sovet xalqları müstəvisində və istərsə də Şərqi Avropadan tutmuş, hətta Afrika ölkələrinə qədər olan xalqların tarixində rol oynamış, onların yaxından tanıdığı və onların həyatına təsir edəcək proseslərə imza atmış bir şəxsiyyətdir. Ona görə də, hesab edirik ki, bu gün Ulu Öndəri hörmətlə anarkən Heydər Əliyevşünasların və Heydər Əliyev sevərlərin, tədqiqatçıların araşdırmalı olduğu elmi istiqamətlərdən biri də məhz bu olmalıdır.

Heydər Əliyev azərbaycançılığı haradan və necə başladı...

Biz bu gün Ulu Öndərin bu vaxta qədər tədqiqatdan və ümumi kütləvi yanaşmadan kənarda qalan fəaliyyətinin bəzi spektrləri haqqında fikirlərimizi bildirməyə çalışacağıq. Ümumi yanaşma Ulu Öndər Heydər Əliyevin azərbaycançılıq ideologiyasını məhz Azərbaycanın siyasi rəhbərliyinə gəldikdən sonra başlatdığı yönündədir... Ancaq biz hesab edirik ki, Ulu Öndər Heydər Əliyev azərbaycançılıq ideologiyasının əsaslarını, rüşeymlərini hələ Sovet dövründə-Azərbaycanın Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsinə rəhbərliyi dövründə başlatmışdır. Biz bilirik ki, Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsi Sovet dövrünün ideoloji və siyasi əsaslarını formalaşdıran, onu idarə edən və yönləndirən əsas orqan idi. Və təəssüf ki, Sovet Azərbaycanı dövründə Ulu Öndər Heydər Əliyevə qədər Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsinə rəhbərlik edən azərbaycanlı olmamışdır. Azərbaycan xalqının, Azərbaycan ziyalısının, Azərbaycan dövlətçiliyinin, Azərbaycanın düşünən beyinlərinin başına gələn faciələrin əsas törədicisi və əsas ideyavericisi də məhz bu sistemdən doğurdu. Və biz bilirik ki, Sovet quruculuğu prosesində, 1937-ci il repressiyasında, həmçinin, ondan sonrakı dövrlərdə Azərbaycan xalqının ziyalılarına qarşı törətdiyi repressiyanın mərkəzi, məhz təhlükəsizlik orqanları idi. Bu təhlükəsizlik orqanları sanki Azərbaycanın daxilində anti-azərbaycançı qüvvələrin mərkəzini, konsentrasiyasını təşkil edirdi. Bu yanaşma Ulu Öndər Heydər Əliyevin milli təhlükəsizlik orqanlarına rəhbərlik etdiyi günə qədər davam etdi. Onun rəhbərliyi dövründə isə respublikanın təhlükəsizlik orqanlarından anti-azərbaycançı qüvvələr, Azərbaycanı sevməyən müxtəlif xalqların nümayəndələri təmizlənməyə başlandı. Və azərbaycançılıq ideologiyasının rüşeymi də, milli özünüdərk prosesinin rüşeymi də elə oradan cücərməyə başladı. Bundan sonrakı mərhələdə Ulu Öndər öz fəaliyyətini siyasi sahəyə transfer etdikdən sonra, yəni, 1969-cu ildə Azərbaycan Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin birinci katibi seçildikdən sonra artıq bu rüşeym daha bir münbit sferaya düşməklə siyasi populyarlıq qazandı. Beləliklə, artıq 1978-ci ildə Ulu Öndərin həyata keçirdiyi fəaliyyət nəticəsində Azərbaycan dili Azərbaycan Sovet Sosialist Respublikasının dövlət dili kimi Azərbaycan Konstitusiyasına düşdü. Hesab edirik ki, bu, Ulu Öndərin Azərbaycan xalqı qarşısındakı misilsiz xidmətlərindən biri idi.

İdeyanın ideologiyaya çevrilməsi və kütləvi mənimsənilməsi

Həmin dövrdə artıq azərbaycançılıq ideyası bir ideya şəklindən, yəni, bir fərdin, bir siyasətçinin, bir öndərin ideyasından ideologiyaya çevrilməyə başladı. Təsadüfi deyil ki, bu ideologiyaya çevrilmə prosesi də, məhz ideya müəllifi tərəfindən həyata keçirildi. Bundan sonrakı mərhələdə azərbaycançılıq ideologiyasının xalq tərəfindən mənimsənilməsi, dərk olunması prosesi başladı. Bu istiqamətdə atılan ilk addımın ilkin nəticəsi isə məhz Bakı şəhərinin azərbaycanlılaşdırılması oldu. Çünki biz bilirik ki, o dövrdə Bakının istənilən yerdə və istənilən şəkildə ümumi universal möhürü beynəlmiləl şəhər möhürü idi. Bu beynəlmiləl şəhər bir kosmopolit bakılılar anlayışını özündə birləşdirməklə milli ünsürləri rədd edirdi. Beləliklə, hətta o dövrdə mərkəzi hakimiyyətdə Dərbənd kimi neft mərkəzi olan Bakını da hansısa bir şəkildə federasiyaya bağlamaq, bu mümkün olmayanda isə heç olmasa Bakının azərbaycanlılardan qorumaq siyasəti həyata keçirilirdi.

Kosmopolit Bakıdan milli Bakıya doğru

Məhz bu zəncirləri, yəni, Bakını azərbaycanlılardan ayıran o zəncir halqalarını Ulu Öndər qırdı. 1969-cu ildən başlayaraq 1970-ci illərdə böyük dövlət xadimi Heydər Əliyev tərəfindən Azərbaycanın regionlarından, rayonlarından, kəndlərindən azərbaycanlıların məhz Bakı şəhərində məskunlaşdırılması ilə Bakı bir Azərbaycan şəhərinə çevrildi və azərbaycançılığın ilk nəticəsi Bakının azərbaycanlılaşması oldu. Və əlbəttə ki, bu proses həm iqtisadi, həm siyasi, həm milli-intellektual müstəvidə baş verirdi. Yəni, regiondan gələn gənclərin işlə, qalacaqla təmin olunması, məskunlaşması prosesi vardı. Həmin dövr Azərbaycanda həm sənaye müəssisələri tikildi, həm yataqxanalar tikildi, həm də yeni qəsəbələr və mikrorayonlar salındı. Beləliklə də, Bakı azərbaycanlaşdırıldı. Biz, sadəcə Ulu Öndərin siyasi-ideoloji fəaliyyətini təhlil etdiyimiz üçün iqtisadi və sosial məsələlər barəsində çox danışmaq istəmirik.

Heydər Əliyev erası müxtəlif sosial, iqtisadi və ideoloji qatlardan ibarətdir

Biz Ulu Öndərin fəaliyyətinə, Azərbaycan xalqı qarşısında xidmətlərinə nəzər saldıqda görəcəyik ki, dediyimiz bu era ayrı-ayrı qatlardan və mərhələlərdən ibarətdir. Bu qatların və mərhələlərin hər biri Azərbaycan xalqının tarixində ayrıca səhifədir. Ən əsası odur ki, bu səhifələr Azərbaycan xalqının və dövlətinin inkişafını özündə ehtiva edən, onu stimullaşdıran səhifələrdir. Əlbəttə ki, Ulu Öndərin hakimiyyətinin ikinci dövrü onun SSRİ rəhbərliyinə aparılması ilə bağlıdır. Bu dövrdə də yenə Azərbaycan daima Ulu Öndərin diqqətində olmaqla, respublikamızın inkişafı başlıca məsələ kimi SSRİ rəhbərliyinin diqqət mərkəzində tutulurdu. Və nəhayət, Ulu Öndərin sonrakı mərhələdəki fəaliyyəti onu artıq müstəqil bir dövlətin, müstəqil bir xalqın lideri kimi səciyyələndirməyə imkan verir. Genetik olaraq, liderlik keyfiyyətlərinə və yüksək xarizmaya sahib olan Heydər Əliyev heç kəsin proqnozlaşdıra bilməyəcəyi proseslər baş verərkən, XX əsrin sonlarında bunları proqnozlaşdırmağı, həmçinin, öz yeri və mövqeyini bu proseslərin içində müəyyənləşdirməyi dəqiqliklə bacarırdı. Eyni zamanda, onun qəbul etdiyi şəxsi qərarlar bir növ Azərbaycan xalqının siyasi qərarlarına çevrilirdi. Ən əsası isə bu qərarlar uzaqgörən və məqsədyönlü, konkret hədəfə doğru istiqamətlənmiş olduğu üçün bizim ümummilli yolumuzu işıqlandıran mayaka çevrildi.

Azərbaycan xalqının milli özünüdərkinin bərpası və müstəqillik mübarizəmizin uğurla sona çatması üçün Ulu Öndər böyük xidmətlər göstərdi

20 Yanvar faciəsindən sonra Moskvada Azərbaycanın Daimi nümayəndəliyinə gələrək, xalqının ağır günündə onun yanında olduğunu nümayiş etdirən Ulu Öndərin bu addımı bütün dünyaya səs saldı. Əslində bu, Azərbaycanın milli dövlətçilik prinsiplərinin elan olunması və hədəflərinin göstərilməsi idi. Əlbəttə ki, Azərbaycan xalqının milli özünüdərkinin bərpası və müstəqillik mübarizəmizin uğurla sona çatması üçün Ulu Öndər Heydər Əliyev böyük xidmətlər göstərdi. Baxmayaraq ki, o dövrdə, istər siyasi baxımdan, istər iqtisadi baxımdan, istərsə də mənəvi-psixoloji baxımdan daim məhdudiyyətlər və təzyiqlər altında fəaliyyət göstərirdi. Amma Naxçıvana gələr-gəlməz dərhal Naxçıvan MR Ali Sovetində Azərbaycanın bugünkü bayrağını və eyni zamanda, Azərbaycanın tarixi bayrağını-1918-20-ci illərdə dalğalanmış üçrəngli bayrağımızı, məhz xüsusi qərarla Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Sovetinin binası üzərində ucaltdı. Bu addımın özü xalqın milli azadlıq hərəkatına yeni keyfiyyət, yeni ruh və optimizm gətirdi. Hesab edirik ki, bu da tariximizin yaddaqalan, maraqlı və gərəkli səhifələrindəndir.

Ondan sonrakı mərhələdə, əlbəttə ki, Ulu Öndərin fəaliyyət sferası daha da genişlənməyə başladı. Azərbaycandan ilk dəfə olaraq imperiya əsgərlərinin çıxarılması və bir xarici dövlətə sərhədlərin qorunmasının özümüzə qaytarılması da Heydər Əliyev erasında tariximizə yazılan qızıl səhifələrdəndir.

Müstəqil dövlətimizin tərəqqisi Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır

Əlbəttə ki, başqa maraqlı bir dövr Azərbaycanda vətəndaş müharibəsinin qarşısının alınması ilə bağlıdır. Bu, olduqca mürəkkəb və təzadlı bir dövr idi. Azərbaycan dövləti parçalanmaq təhlükəsi ilə baş-başa qalmışdı. Həmin dövrə diqqətlə nəzər salsaq görərik ki, Ulu Öndər Heydər Əliyev dahi bir dövlət xadimi kimi Azərbaycan dövlətinin və dövlətçiliyinin mənzərəsini çox aydın şəkildə görür və onun struktur formulasını müəyyənləşdirərək nəyin, necə olmasını dəqiq cizgilərlə qura bilirdi. Məhz bunun nəticəsi idi ki, müstəqil Azərbaycan dövləti quruldu. Məhz Ulu Öndərin həmin dövrdə həyata keçirdiyi siyasət nəticəsində bu gün Azərbaycan müstəqil dövlət kimi, yəni, formal müstəqil deyil, həqiqi müstəqil dövlət kimi tanınır.

O, böyük müəllim, mükəmməl natiq, dahi təbliğatçı idi

Ulu Öndərin başqa böyük keyfiyyətlərindən biri də onun böyük müəllim, dahi təbliğatçı və mükəmməl natiq olmasında idi. Heydər Əliyev "ideya, ideologiya və təbliğat" universal üçlük formulasından çox məharətlə istifadə etməyi bacarırdı. O, ideyanı verir, onu ideologiyaya çevirir və həmin ideologiyanın kütlə tərəfindən mənimsənilməsini təmin edirdi. Elə Azərbaycanı birləşdirəcək universal formula olan azərbaycançılıq ideologiyasının da müəllifi, təbliğatçısı və icraedicisi, məhz Ulu Öndərimiz olub. Əslində, bir xalqın vahid ideologiya ətrafında təşkilatlanması üçün illər keçir. Yəni, hər hansı bir ideologiyanın mənimsənilməsi, öyrənilməsi və xalqın həmin ideologiyanın daşıyıcısına çevrilməsi prosesi uzun illər, bəlkə də qərinələr, yüzillər aparır. Amma Ulu Öndər özünəxas xüsusi çevik üsul və metodlarla bu prosesi elə etdi ki, qısa müddətdə azərbaycançılıq ideologiyası Azərbaycanın başlıca milli-siyasi ideologiyasına çevrildi. Bir qədər sonra isə bu öz müsbət bəhrəsini verdi. Azərbaycanda bu ideologiyanın bərqərar olması və mənimsənilməsi ilə ölkəmizdə etnik separatçılığa son qoyuldu.

Heydər Əliyev dövlətin siyasi və ideoloji varisliyini təmin etdi

Ulu Öndər elə böyük dövlət və siyasi xadimlərdən idi ki, dövlətçiliyin siyasi-ideoloji əsaslarını yaratmaqla bərabər, eyni zamanda, onun varisliliyini də təmin etdi. Hər hansı bir dövlətin var olması üçün mütləq ideoloji siyasi varislik lazımdır. Əgər bu olmasa, dövlət bir nüfuza, liderə, bir fiziki şəxsə bağlı olduqda, o şəxsin fiziki-bioloji mövcudluğu bitdikdən sonra dövlətin də ömrü bitir. Məhz bunu bilən Ulu Öndər dövlətçiliyimizin siyasi-ideoloji varisliliyini də təmin etmiş oldu.

Heydər Əliyev üçün biz çoxlu titullar deyə bilərik. Ümummilli Lider, Ulu Öndər, Azərbaycan Respublikasının siyasi rəhbəri, Sovet İttifaqı Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin Siyasi Bürosunun üzvü, müstəqil Azərbaycan Respublikasının Prezidenti və s. Bunlar əlbəttə ki, hamısı bir titul, bir vəzifədir. Amma Heydər Əliyev şəxsiyyəti bütün bunların hamısının fövqündə duran bir nümunədir. Yəni, bu bir həqiqətdir ki, bütün bu vəzifələrdən və titullardan Heydər Əliyev Azərbaycan xalqının milli və dövlətçilik maraqlarının təmin olunması üçün istifadə etdi. O, bir millət mücahidi idi, xalq mücahidi idi, Azərbaycan xalqının böyük mücahidi idi, Azərbaycan xalqını beynəlxalq münasibətlərdə böyük arenaya çıxarmağı qarşısına məqsəd qoymuşdu. Azərbaycan həqiqətlərini dünyaya çatdırmağı qarşısına məqsəd qoymuşdu. Müstəqil Azərbaycan dövlətinin əbədi olmasını qarşısına məqsəd qoymuş böyük bir mücahid idi. Prezidentlikdən tutmuş qalan digər titul və vəzifələr isə onun üçün, məhz bu məqsədləri həyata keçirmək üçün bir mexanizm və vasitə idi. Ona görə də Ulu Öndər Heydər Əliyev Azərbaycan xalqı tərəfindən daima hörmətlə anılacaq. Xalqımız var olduqca, O da yaşayacaqdır.

Hikmət Babaoğlu,
«Yeni Azərbaycan» qəzetinin
baş redaktoru

3_Layout 1 07.05.2015 10:38 Page 1

BÖYÜK ÖMRÜN DASTANI

Əlirza kişi və İzzət xanımın ailəsi. Soldan ikinci - balaca Heydər

Heydər Əlirza oğlu Əliyev 1923-cü il mayın 10-da Azərbaycanın Naxçıvan şəhərində anadan olub. Naxçıvanlı hesab olunsa da, valideynləri - Əlirza kişi ilə İzzət xanımın əsilləri Qərbi Azərbaycanlıdır.

Əliyevlər nəslinin əsasını qoymuş əcdadların qədim Zəngəzur dağlarının döşündə məskunlaşma şəraiti barədə çox az şey məlumdur. Onların kökü Comərd və Alagöz Məhəmməd adlı iki qardaşdan başlayır.

Heydər Əliyevin əcdadları haqqında akademik Budaq Budaqov belə yazır: ***"Comərdlilərin kökü Qarabağ hökmdarı İbrahim xanın hakimiyyəti illərinə gedib çıxır. İbrahim xanın ordusundan ayrılan bir qrup əsgər və zabit məskunlaşmaq üçün münasib torpaq axtarırdı. Bu torpaq təsərrüfat üçün yararlı olmaqla yanaşı, yaşayış üçün də təhlükəsiz yer olmalı idi. Bu səbəbdən Comərdli kəndini dağın sıldırım yamacında, ətraf dərə və biçənəklərin, otlaqların aydın göründüyü yerdə salmışdılar".***

Heydər Əliyevin əcdadlarından kiminsə görkəmli hərbi xadim olması və "saray intriqaları ucbatından Zəngəzur dağlarına çəkilməsi" barədə Fatma Abdullazadənin bioqrafik "Doğulmaq anı" oçerkində də bəhs olunur.

Aradan iki yüzillik keçəndən sonra əcdadların "hərbçilik" geni üzə çıxdı: general mundiri ulu babasının kimi yaşılımtıl-ala gözləri olan enlikürək, qamətli Heydər Əliyevə çox gözəl yaraşırdı.

Ümumiyyətlə, Heydər Əliyevin nəslində cəsur, igid döyüşçülər çox olub. XX əsrin əvvəllərində bu qədim nəslin kişilərinin yarıdan çoxu erməni quldur dəstələrinin Zəngəzura basqını zamanı döyüşlərdə həlak olmuşdu. XX əsrin sonlarında onların xələflərindən olan Qarabağ müharibəsi cəbhəsində döyüşmüş iki zabitə - Aqil Quliyevə və Fəxrəddin Nəcəfova isə ölümündən sonra "Azərbaycanın Milli Qəhrəmanı" adı verilmişdir.

Əlirza kişinin ata-babası imkanlı adamlar idi. Bunu onların Kərbəlayi olması da sübut edir. O zamanlar Kərbəlaya getmək hər adamın işi deyildi. Bu, yalnız varlı-karlı, imkanlı müsəlmanlara nəsib olurdu.

Heydər Əliyevin əmisi Zeynalabdinin oğlu Süleyman Əliyev: "Atam 1950-ci ildə, mənim on bir yaşım olanda dünyasını dəyişib, odur ki, onun söhbətlərini çox yaxşı xatırlayıram. Məsələn, atam danışırdı ki, ulu babamız, müasir dillə desək, Pənahəli xanın müdafiə naziri olub və Şuşada yaşayıb. Hakimiyyət İbrahim xanın əlinə keçəndən sonra o, istefaya çıxaraq Comərdliyə köçüb.

Babamız Cəfər iki dəfə Kərbəlaya ziyarətə gedib, onu Kəbleyi Cəfər deyə çağırırdılar. Hündürboylu, yaraşıqlı kişi idi. Heydərlə Cəlal ona çəkiblər".

O illər Bakıda neftlə bağlı böyük canlanma yaranmışdı, buruqlarda işçi qüvvəsi çatışmırdı, Əlirza isə işlək və bacarıqlı adam idi. O, erkən yaşlarında Narıngül adlı həmkəndlisi ilə evlənmiş, 1907-ci ildə Həsən adlı ilki, 1911-ci ildə isə Hüseyn dünyaya gəlmişdir. Odur ki, o, artan külfətini dolandırmalı idi. 1897-ci ildə Bakı-Culfa dəmir yolu açıldı, bu da Bakı quberniyası ilə təkcə Naxçıvanın yox, Qərbi Azərbaycanın da ticari-iqtisadi və mədəni əlaqələrinin inkişafına təkan verdi. Əsrin əvvəllərində qazanc dalınca yüzlərlə gənc sisiyanlı Naxçıvandan Bakıya yollanmışdı.

1918-ilin yay və payız mövsümü ərzində Zəngəzur qəzasının 115 kəndi dağıdılıb məhv edilmişdi. Onların arasında Heydər Əliyevin doğma yurdu Comərdli kəndi də vardı. Həmin kəndin erməni quldurları tərəfindən viran qoyulması barədə 1918-ci il 13 noyabr tarixli "Azərbaycan" qəzetində yazı dərc olunmuşdu.

****

Heydər Əliyevin qardaşı Aqil Əliyev isə nəslin faciəli aqibəti barədə anasının söhbətlərini belə xatırlayır: "Kəndimiz bir tərəfdən amfiteatr şəklində dağlarla əhatə olunmuşdu. Ovalığa, ordan da çaya yalnız bir çıxış vardı. Anam danışırdı ki, 1918-ci ildə Andranikin ordusu kəndi tamamilə əhatəyə aldı. Kim bacardısa, mühasirədən çıxa bildi. Nəslimizin ağsaqqalları qırıldılar. Anamın yeddi qardaşından biri də salamat qalmadı. Atamın da bir neçə qardaşından bircə o özü və Zeynalabdin əmim sağ qaldı. **Əlirza əmi o vaxt Bakıda idi. Bakıdan Naxçıvana gələn qatarlar Tiflisdən və Yerevandan keçirdi. O eşitmişdi ki, Zəngəzurda talanlar olub, bizim yerlərdə Andranikin dəstələri vəhşiliklər törədib. Doğma yurda aparan bütün yolları erməni bandaları əhatəyə almışdı. Ona görə də öz ailəsini yalnız iki il keçəndən, sovet hakimiyyəti qurulandan, Zaqafqaziyada ehtiraslar səngiyəndən sonra tapa bildi. Əlirza əmi qatara minib Tiflisə qədər getdi, Yerevanda isə onu tutub saxladılar. Xeyli müddət yoxladılar, əzab verdilər. Nəhayət, buraxdılar. Naxçıvana gəlib, uzun axtarışlardan sonra qardaşını tapdı".**

Qardaşının Comərdlidəki faciələri demək olar ki, bütün nəslin qırılıb-çatılması barədə söhbətlərini eşidəndə Əlirzanın hansı hisslər keçirdiyini və nə hala düşdüyünü təsəvvür etmək çətin deyildi. İntizarında olduğu uşaqları ilə görüşün sevinci arvadının və körpə qızının həlak olması xəbərindən qüssəyə döndü. Dəhşətli hərc-mərclik, fəlakət dövrü onun ürəyində sağalmaz yaralar açdı. Ağır işə, hüznlü xatirələrin ağırlığına dözə bilməyən ürəyi 1943-cü ildə əbədilik susdu. Heydər Əliyevin atası nisbətən cavan yaşlarında, heç altmış yaşa çatmamış dünyadan köçdü.

****

O illər Naxçıvan Zəngəzur qaçqınları ilə dolmuşdu. Əlirza kişi tez-tez qonşu kəndlərdə yaşayan yerliləri ilə rastlaşırdı. Bir-birindən hal-əhval tutandan sonra hərisliklə sorğu-sual edirdilər. Hər kəs öz yaxınlarını, doğmalarını, qohum-qardaşını axtarır, möcüzə baş verəcəyinə ümid bəsləyirdi. Bəlkə kimsə xilas olub, cəhənnəmdən çıxa bilib?

Bir gün bazarda həmkəndlisi, həm də uzaq qohumu olan (Comərdlidə hamı bir-birinin qohumu idi) İzzətə rast gələndə Əlirzanın gözləri sevincdən yaşardı. Qadını evlərinədək ötürməyi qərara aldı. Onlar şəhərin dar, daşkəsəkli küçələri ilə tələsmədən addımlayırdılar. Əlirza elə hey boğazına yığılan qəhəri udaraq, İzzətin üzləşdiyi məşəqqətlər, məhrumiyyətlər barədə kədərli, qəmli-qüssəli söhbətini dinləyirdi. O yanınca addımlayan iri, yaşılımtıl-boz gözləri olan bu girdəsifət, xoşsimalı göyçək gəlinin ərini çox yaxşı tanıyırdı. Comərdlinin və Urudun ağsaqqalları Əlirza ilə Əbülfəzin dost olduqlarını, hətta bir müddət Bakıda neft mədənlərində birgə çalışdıqlarını yaxşı xatırlayırdılar. Ermənilərin Zəngəzura hücumu ərəfəsində Əbülfəz doğmaları üçün darıxıb Comərdliyə gəlir. Sən demə, əcəl onu çəkib aparırmış. Qanlı qarşıdurmada İzzət, dəmək olar ki, bütün yaxınlarını: atasını, anasını, ərini, qardaşlarını itirmişdi. Heydər Əliyevin bacısı Şəfiqə xanım öz kitabında yazır ki, yalnız aradan 15 il keçəndən sonra anası öz qardaşı uşaqlarını - Məsməni, Səkinəni, Rzaqulunu, Humayı... axtarıb tapdı. İzzət xanım onları öz böyük ailəsinə qəbul etdi və onlar faktiki olaraq ona həyatdan erkən köçmüş bacı-qardaşlarını əvəz etdilər.

Əlirza həmkəndlisinə tez-tez baş çəkirdi. Özünün dolanışığı çətin olsa da, bacardığı qədər tənha qalmış dul qadına köməklik göstərir, qızı Suraya pay gətirir, könlünü şad edirdi. Bir ildən sonra isə Əlirza İzzətə ailə qurmağı təklif etdi. Artıq İzzət də bu azdanışan, başını qürurla dik tutan, təmkinli kişiyə möhkəm tellərlə bağlanmışdı. Onun oğulları Həsəni və Hüseyni də öz doğma balaları kimi sevmişdi. 1922-ci ilin yayında Əlirza kişi və İzzət xanım naxçıvanlı Nəcəf kişinin evində birotaqlı mənzil kirələyib xoşbəxt həyat sürmək ümidi ilə bir ailədə birləşdilər.

****

Onları nakam taleləri, ümumi dərdsərləri birləşdirirdi, bir-birlərinə arxa və dayaq olurdular, yetim qalmış uşaqlarını, özününkü, ya özgəninki deyə fərq qoymadan böyüdürdülər.

Və bu əsrlərdən qalma mənəvi ehkamlar, yaxının ağırlığını öz çiyinlərinə götürməyə hazır olmaq, zəifə kömək olub, onu qayğıyla isitmək tamamilə təbii hal kimi qəbul olunurdu. Hər halda balaca Suraya atalıq edən Əlirza kişinin alicənablığı və ya qadının nəvazişinin həsrətində olan oğlan uşaqlarının dərhal "ana" deyib çağırdıqları İzzətin dözümlülüyü heç kimdə təəccüb doğurmurdu.

Bu, bizə - XXI əsrin adamlarına, əksər hallarda ikinci uşağı "əlavə yük" hesab edərək ondan imtina edən cavanlara Əlirza ilə İzzətin addımı qəhrəmanlıq kimi görünə bilər. O illərdə isə çoxuşaqlı ailələr Azərbaycanda adi hal hesab olunurdu.

1923-cü il mayın 10-da Əliyevlərin ailəsində dördüncü uşaq dünyaya gəldi. Əlirza kişi uşağı İzzət xanımın xahişi ilə onun Zəngəzurda həlak olmuş sevimli qardaşının şərəfinə Heydər adlandırdı. Heydər bu yeni ailənin ilk övladı idi və bu, onun ailədəki xüsusi yerini müəyyən edirdi. Heydər Əliyevin kiçik bacısı Rəfiqə xanım xatirələrində qeyd edir: "Anam Heydəri çox sevirdi, onu hamıdan ayırırdı, ona xüsusi diqqət yetirirdi. Bu münasibət bizdə qısqanclıq, həsəd doğurmur, əksinə, bizə də sirayət edirdi. Biz ona pərəstiş edirdik".

Heydər Əliyev anası, qardaşı və bacısı Rəfiqə ilə

****

Böyük oğlanları Heydər və Aqil dünyaya gələndən sonra Əlirza kişi yenə də Bakıya yollandı. 1930-cu ilədək o, neft mədənlərində qazmaçı işləyərək, qazancını ailəsinə göndərirdi. Bir qədər pul yığandan sonra ər-arvad Zaviyə məhəlləsində xudmani bir ev aldılar. Heydər Əliyevin uşaqlıq illəri bu məhəllədə keçib. Ömrünün qürub çağında o uşaqlıq çağlarının şahidi olan küçələri belə xatırlayırdı: "Puşkin küçəsi budur. Bu küçə axıra qədər, Şahab məhəlləsinə qədər Puşkin küçəsidir. Özü də deyə bilərəm ki, Puşkin küçəsi yuxarıdan Əlixan məhəlləsindən gəlib keçir və Şahab məhəlləsinin axırında qurtarır. Mən sonralar bəzən deyirdim ki, bu küçəyə Puşkinin adı nə vaxt verilibdir. Puşkinin anadan olmasının 100 illik yubileyi ilə əlaqədar Naxçıvanın mütəfəkkir adamları, gərək ki, o vaxt Sidqi, başqa bir-iki nəfər də olmuşdu, şairə öz münasibətlərini bildirərək bu böyük küçəni Puşkin küçəsi adlandırmışlar. Mən də burada doğulmuşam. Puşkin küçəsi ilə gedəndə, balaca bir döngə vardı, elə idi ki, iki adam bir-birinin yanından keçəndə toqquşurdu. Bu bir dar küçə idi, adı da "Dar küçə" idi. Bu küçəyə heç fayton və araba da girmirdi. Orada atamın balaca bir həyəti var idi, mən orada doğulmuşam. Allaha şükürlər olsun ki, o yer qaldı. Düzdür, bir az dağılmışdı və mən 1990-cı ildə burada olanda atamın yurdunu abadlaşdırdım. Mən buraya gələndə elə orada qalıram. Mən buranı sevirəm. Çünki orada doğulmuşam".

Sonralar, qırxıncı illərin əvvəllərində Heydər Əliyev özü üçün ayrıca otaq düzəldərək, tikiliyə artırmalar etmişdi. Doğrudur, otaq çox balaca alınmışdı. Naxçıvanlı ağsaqqallardan biri - Fikrət Qədimov onun tikintisi ilə bağlı əhvalatı təbəssümlə xatırlayır: "Onun arvadı Müzəyyən, anası Ələviyyə İzzət xanımla çox yaxın rəfiqə imişlər. Yaxşı xatirimdə deyil, ya 1942-ci, ya da 1943-cü ildə Heydər evlərinin böyründə ayrıca bir otaq tikməyi qərara aldı. O, artıq yaraşıqlı bir oğlan olmuşdu, NKVD-də onunla birlikdə işləyən dostları yanına gəlib-gedirdi. Ancaq həyətdə tikinti üçün yer çox az idi. Həyətin o biri tərəfində qonşuluqda isə Səkinə adlı yaşlı qadın yaşayırdı. Qayınanamla arvadım da daxil olmaqla bütün qonşular həmin qadını dilə tutdular ki, öz torpaq sahəsindən bir qədər ayırıb Heydərə versin ki, otaq bir qədər böyük alınsın. O isə heç cür razılaşmırdı, çox qəlbiqara adam idi. Heç bir metr də yer vermədi. Ancaq Heydər yenə də onun yaşına hörmətlə yanaşır, pul qazanmağa başlayanda ona hədiyyələr alırdı".

Ümumiyyətlə, Əliyevlər qonşularla çox səmimi münasibətdə olublar. Burada hamı bir-biri haqqında hər şeyi bilir, demək olar ki, böyük bir ailə kimi yaşayırdılar.

****

Əliyevlərin həyəti böyük olmasa da, səliqəli idi. İzzət xala həyətdə ləklər salıb, göyərti - göy soğan, keşniş, şüyüd, cəfəri əkmişdi. İzzət xanımın qızı Şəfiqə xatırlayır: "Anam həyətdə divar boyu qızılgül kolları əkmişdi. Əsl qızılgül itburnu çiçəyi kimi beş ləçəkli olur. Ondan gülab çəkmək, mürəbbə bişirmək üçün istifadə edərdik. Evimizdən həmişə qurudulmuş qızılgül ləçəklərinin və gülabın ətri gəlirdi. Anam ləçəklərdən gül mürəbbəsi bişirərdi".

****

Qızılgüllərə məhəbbət Heydər Əliyevi bütün həyatı boyu müşayiət etdi. O, respublika Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitəsinin birinci katibi olanda, ilk növbədə, şəhər rəhbərliyinə Bakıda çoxlu qızılgül kolları basdırmağı tapşırmışdı. Bir dəfə Bakı Şəhər İcraiyyə Komitəsinin sədri Aydın Məmmədov "birinci"nin qəbulunda şikayətlənmişdi: "Meydanlarda, parklarda, xiyabanlarda qızılgüllər əkirik, camaat isə kolları qırır, gülləri oğurlayır." Heydər Əliyev isə ona belə demişdi: ***"Eybi yoxdur, sən əkməyində ol, insanları gözəllik görməyə alışdır. Axır ki, onlar parkları viran qoymadan bezəcəklər".***

(materialın hazırlanmasında millət vəkili, publisist Elmira Axundovanın "Heydər Əliyev : şəxsiyyət və zaman" kitabından istifadə olunub.)

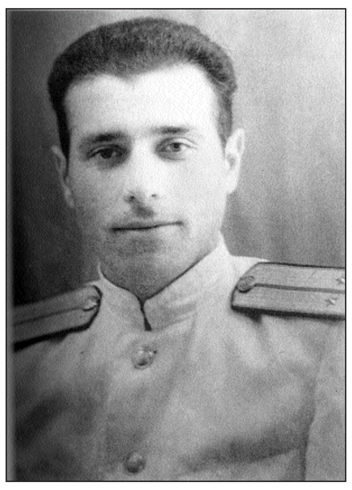

Dövlət təhlükəsizliyi orqanlarında keçdiyi həyat məktəbi: Leytenantdan... DTK general-mayoruna qədər

4_Layout 1 07.05.2015 10:40 Page 1

HEYDƏR ƏLİYEV DEYİB Kİ...

DÖVLƏTÇİLİK

Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi bizim tarixi nailiyyətimizdir!

****

Azərbaycanın dövlət müstəqilliyi əbədi olacaqdır, sarsılmaz olacaqdır, dönməz olacaqdır və Azərbaycanın bugünkü gənc nəsli gələcək Azərbaycanı daha da yüksəklərə qaldıracaqdır.

****

Azərbaycan Respublikası milli dövlət quruculuğu yolunda uğurlar qazanaraq böyük gələcəyə doğru inamla addımlayır.

****

Böyük siyasəti kiçik hissələrə, xırda mənfəətlərə bağlamaq olmaz.

****

Kim müxalifətdə durursa-dursun, ancaq Vətəninə, xalqına, mənəviyyatına, məsləkinə müxalifətdə durmasın.

****

Müstəqilliyin əldə olunması nə qədər çətindirsə, onun saxlanması, daimi, əbədi olması bundan da çətindir.

****

Azadlıq və istiqlaliyyət hər bir xalqın milli sərvətidir.

****

Ədalətsizliklə ədalət bərpa etmək olmaz.

****

Müstəqillik yolu qədər çətin yol yoxdur.

****

Biz bu çətin günləri keçib gedəcəyik, müstəqil Azərbaycan Respublikası dünya birliyində öz layiqli yerini tutacaq, hər bir Azərbaycan vətəndaşı özünün bu müstəqil dövlətə mənsub olduğunu böyük qürur hissi ilə bəyan edəcəkdir.

****

Konstitusiya birinci növbədə dövlətlə, hakimiyyətlə xalqın arasında olan münasibətləri özündə əks etdirməlidir.

****

Keçid dövrü yaşayan ölkələrə başçılıq etmək istəyən şəxslər gərək çox təcrübəli, dünyanı bilən adam olsun.

****

Dövlət onun ərazisində yaşayan əhalinin təminatçısı olmalıdır.

****

Müstəqil Azərbaycan dövləti günü-gündən möhkəmlənəcək, inkişaf edəcək və müstəqilliyini heç zaman əldən verməyəcəkdir!

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin cəmiyyətimizin hər bir sahəsini əhatə edən, müasir Azərbaycan gerçəkliyini, xalqımızın mədəni-mənəvi və intellektual həyatını əks etdirən qiymətli fikirləri hər birimizin gündəlik fəaliyyətində istinad etdiyimiz mənbə olmalıdır. Oxuculara təqdim etdiyimiz bu nümunələr Heydər Əliyevin ideya dünyasından müəyyən fikirləridir.

– Mənim üçün hər şeydən əziz mənim xalqımdır, mənim Vətənimdir, mənim torpağımdır.

– Mənim üçün xalqın mənə göstərdiyi etimaddan və etibardan yüksək mükafat yoxdur. Başçılıq etdiyim dövlətdə mən özüm üçün başqa bir mükafat görmürəm.

– Bu siyasəti mən ona görə apara bilirəm ki, bu, mənim iradəmdir, bu, mənim həyatımın məqsədidir, mənasıdır.

– Mən öz üzərimə, dediyim kimi, böyük məsuliyyət götürmüşəm. Məsuliyyət də ondan ibarətdir ki, dövlətimizi möhkəmləndirim, onun müstəqil bir dövlət kimi yaşamasını təmin edim və Azərbaycan xalqını birləşdirim.

ORDU QURUCULUĞU

Orduya qayğı, hörmət cəmiyyətin, xalqın şərəfli vəzifəsidir.

****

Silahlı Qüvvələrin yaranması Azərbaycanın dövlət müstəqilliyini və suverenliyini təsdiq edən, onu nümayiş etdirən amillərdən biridir.

****

Biz bu gün böyük iftixar hissi ilə deyə bilərik ki, müstəqil Azərbaycanın Milli Ordusu var. Biz özümüz-özümüzü qorumalıyıq, qüdrətimizi, qəhrəmanlığımızı göstərməliyik.

****

Müstəqil dövlətin özünəməxsus qüdrəti olmalıdır. Bu qüdrətin əsasını xalq və onun bir hissəsi olan ordu təşkil edir.

****

Möhkəm, daimi sülh üçün müstəqil dövlətin, ölkənin güclü ordusu olmalıdır.

****

Ordu bizim doğma ordumuzdur. Ordu xalqımızın tərkib hissəsidir. Ordu ölkəmizin, millətimizin, dövlətimizin dayağıdır.

****

Qəhrəman Azərbaycan əsgəri, müqəddəs Azərbaycan torpaqlarının, müstəqil Azərbaycan Respublikasının müdafiəsi yolunda irəli!

****

Ya ayağa qalxıb torpağımızı azad etməli, ya məhv olmalı, ya da millət olmadığımızı etiraf etməliyik.

****

Bütün qüvvələr ordu quruculuğuna səfərbər olunmalıdır.

****

Hərbi xidmət insanları daha da mətinləşdirir, daha cəsarətli edir, çətinlikləri aradan qaldırmaq keyfiyyəti aşılayır.

****

Sülh danışıqlarını cəsarətlə apara bilmək üçün güclü orduya malik olmaq lazımdır.

****

Ordu daim dövlət qayğısı altında olmalıdır, xalqın qayğısı ilə əhatə edilməlidir!

VƏTƏNPƏRVƏRLİK

Vətənpərvərlik insanın daxilindəki duyğulardır. Əgər bunlar yoxdursa, o insan mənəviyyatsızdır.

****

Vətənini müdafiə etməyə çalışan hər bir vətəndaş, hər bir gənc bizim üçün əziz, qiymətli və dəyərlidir.

****

Azərbaycan xalqı əyilməzdir, yenilməzdir, qəhrəmandır!

****

Azərbaycanlılar! Harda olursunuzsa-olun, hansı ölkədə yaşayırsınızsa-yaşayın, ancaq Azərbaycan haqqında, Azərbaycanın müstəqilliyi, ərazi bütövlüyü haqqında, Azərbaycan xalqının bu günü və gələcəyi haqqında düşünməlisiniz!

****

Vətənini, torpağını, dövlətini, öz müstəqil Azərbaycanını qorumaq öz ata-anasını qorumaq deməkdir, evini qorumaq deməkdir.

****

Hər bir şəhid bizdən ötrü böyük itkidir. Onların xatirəsi bizim üçün əzizdir, qəlbimizdə daim yaşayacaqdır.

****

Bizim hamımızın bir Vətəni var-bu, Azərbaycan dövlətidir. Azərbaycanlı hər yerdə yaşaya bilər, ancaq azərbaycanlılığını, öz dilini, dinini, milli ənənələrini unutmamalıdır. Onun qəlbi daim doğma Azərbaycanla bir vurmalıdır.

MƏDƏNİYYƏT

Xalq bir çox xüsusiyyətləri ilə tanınır, sayılır və dünya xalqları içərisində fərqlənir. Bu xüsusiyyətlərdən ən yüksəyi, ən böyüyü mədəniyyətdir.

****

Yüksək mədəniyyətə malik olan xalq həmişə irəli gedəcək, həmişə inkişaf edəcəkdir.

****

Azərbaycan mədəniyyəti öz milliliyini saxlayaraq, bu zəmin əsasında klassik mədəniyyət səviyyəsinə gəlib çatmışdır.

****

Mədəniyyət bəşəriyyətin topladığı ən yaxşı nümunələrlə xalqları zənginləşdirir.

****

Xalqı həmişə mənəviyyat birləşdirmişdir. Çünki başqa əsaslara nisbətən mənəvi əsaslar daha üstündür.

ANA DİLİMİZ

Ana dilimiz müstəqil Azərbaycanın, Azərbaycan xalqının ən böyük milli sərvətidir!

****

Hər bir xalqın milliliyini, mənəvi dəyərini yaşadan, inkişaf etdirən onun dilidir.

****

Ana dilini bilməmək, ana dilini qiymətləndirməmək şübhəsiz ki, xalq qarşısında böyük qəbahətdir.

****

Xalqımız əsrlər boyu böyük sınaqlardan, çətinliklərdən keçmiş, ancaq öz mənliyini, milliliyini, öz dilini itirməmişdir.

****

Biz indi müstəqil dövlət kimi, azad xalq kimi öz dilimizlə, Azərbaycan dili ilə fəxr edirik!

****

Məhəmməd Füzulinin ən böyük xidmətlərindən biri də öz dövrünün və ondan sonrakı dövrün mürəkkəb proseslərinə baxmayaraq, türk dilini, ana dilini yaşatmasından, onu yüksəklərə qaldırmasından ibarətdir.

****

Cəlil Məmmədquluzadənin ən dəyərli cəhətlərindən biri də Azərbaycan xalqının dilinin inkişafı üçün göstərdiyi xidmətləridir.

TƏLTİF OLUNDUĞU ORDEN, MEDALLAR VƏ FƏXRİ ADLAR

- “1941–1945-ci illər Böyük Vətən müharibəsində Almaniya üzərində qələbəyə görə” medalı – 09.05.1945
- “1941-1945-ci il Böyük Vətən müharibəsində əməyinə görə” medalı – 06.06.1945
- “Əmək rəşadətinə görə” medalı – 25.06.1945
- “Sovet ordusunun və donanmasının 30 illiyi” medalı – 22.02.1948
- “Lenin ordeni” – 25.08.1971, “Lenin ordeni” – 08.05.1973,
- “Lenin ordeni” – 27.02.1976
- “Lenin ordeni” və “Oraq və çəkic” qızıl medalı – 24.08.1979
- “Lenin ordeni” və “Oraq və çəkic” qızıl medalı – 07.05.1983
- Ukraynanın “Yaroslav Mudrıy” ordeni – 24.03.1997
- Türkiyənin “Dövlət nişanı” ordeni – 07.05.1997
- Qazaxıstanın “Astana” medalı – 10.06.1998
- “Elm və təhsilin inkişafına görə beynəlxalq orden” – 14.12.1998
- Ukraynanın “Qlorya populi” qızıl ulduzu – 18.05.2001
- Gürcüstanın “Qızıl dəri” ordeni – 29.09.2001
- “Qızıl bayraq” fərqlənmə nişanı – 03.05.2002
- Rusiyanın “Andrey Pervozvannı” ordeni–09.06.2002
- Beynəlxalq İhsan Doğramacı Fondu: “Qızıl medal”–27.06.2002
- Rusiyanın “Magistralın 100 illiyi” medalı–22.10.2002
- Rusiya: “Beynəlxalq təhlükəsizlik xidmətlərinə görə” medalı – 20.02.2003

FƏXRİ ADLAR

- “Sosialist əməyi qəhrəmanı” – 24.08.1979
- “Sosialist əməyi qəhrəmanı” – 07.05.1983
- “Kiyevin fəxri qonağı” – 25.03.1997
- Ankara İş Qadınları Asossiasiyası: “1997-ci ilin görkəmli dövlət xadimi” – 29.11.1997
- Ədirnə: “Qırxpınar güləş yarışlarının baş ağası” – 10.02.2003

“FƏXRİ DOKTOR” (FƏXRİ PROFESSOR) DİPLOMU

- Ankara Hacıtəpə Universiteti – 09.02.1994
- Tbilisi Dövlət Hüquq Akademiyası – 29.03.1997
- İzmir “9 eylul” Universiteti – 07.05.1997
- Qazaxıstan Dövlət Universiteti – 08.05.1997
- Daşkənd Dövlət Universiteti – 19.06.1997
- İzmir “Egey” Universiteti – 19.06.1997
- Ərzurum Universiteti–24.03.1998
- İsparta Universiteti–01.05.1998
- Ankara Universiteti–16.03.2001
- Moskva Dövlət Universiteti – 25.01.2002
- Qars “Qafqaz” Universiteti – 28.06.2002
- Moskva Dövlət Beynəlxalq Münasibətlər Universiteti – 24.09.2002
- Qırıqqala Universiteti–01.04.2003

MÜKAFATLAR

- Qars Bələdiyyəsi: “1997-ci il insan hüquqları müdafiəçisi və dövlət xadimi”–12.12.1997
- Türkiyə Yazarları və Sənətçiləri Fondu: “Türk dünyası qarşısında xidmətlərinə görə”–26.01.1998
- “Dünyanın Adamı” (Türkiyə) – 13.02.1998
- Türk sənayeçiləri və iş adamları fondu “1997-ci il insan hüquqları müdafiəçisi və dövlət xadimi”–14.02.1998
- Türk qəzetçiləri və yazarları fondu: “Türk dünyasının birliyinə görə” – 22.05.1998
- Türkiyənin Bayqurd vilayətinin “Dədə Qorqud” yubileyinin Təşkilat Komitəsi tərəfindən “Dədə Qorqud” mükafatı – 05.09.1998
- İzmir Bələdiyyəsi: “İnsan hüquqları” mükafatı – 05.09.1998
- Türkiyənin İpək Yolu Fondu: “İpək Yolunun xidmətlərinə görə” – 05.09.1998
- Türkiyənin İpək Yolu Fondu: “1998-ci ilin görkəmli dövlət xadimi” – 03.02.1999
- Azərbaycan Əsilzadələr Məclisi üzvünün 1 nömrəli şəhadətnaməsi – 07.07.1999
- Atatürk Beynəlxalq Sülh mükafatı – 01.11.1999
- “Jurnalistlərin dostu” (Azərbaycan) – 22.03.2002
- Y.V.Andropov adına mükafat (Rusiya) – 04.04.2003
- Türkiyənin “Baş müəllim Atatürk” mükafatı – 23.05.2003
- ANİKOD-un: “Üstün xidmət və başarı” – 27.06.2002
- TÜSİAB–ın “Türk dünyasının 2001-ci il xüsusi mükafatı” – 27.06.2002
- Türkiyənin “Samanyolu” televiziyası kanalının “Medianın dostu” mükafatı – 15.10.2002
- ANS şirkətlər qrupunun və Çingiz Mustafayev adına fondun təsis etdiyi: “2002-ci ilin adamı” – 11.01.2003

HEYDƏR ƏLİYEVİN ADI VERİLMİŞDİR:

- Rusiyanın “Kosmos–Yer” elmi-texniki mərkəzi: Heydər Əliyevin adının bürc ulduzuna verilməsi haqqında sertifikat – 16.05.1998
- Ulduzların qeydiyyatı üzrə beynəlxalq təşkilat: Heydər Əliyevin adının bürc ulduzuna verilməsi haqqında sertifikat – 30.05.1998.
- Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin 27 fevral 2004-cü il tarixli sərəncamı və 10 mart 2004-cü il tarixli fərmanı ilə Ümummilli Liderimiz Heydər Əliyevin adı əbədiləşdirilmişdir:
- Cəmşid Naxçıvanski adına Hərbi Liseyin Naxçıvan filialı ləğv edilərək, onun əsasında Heydər Əliyev adına Hərbi Lisey yaradılmışdır.
- Azərbaycan Respublikasının Heydər Əliyev Mükafatı təsis edilmişdir.
- Bakı və Naxçıvan şəhərlərində “Heydər Əliyev” xatirə memorial komplekslərinin yaradılması qərara alınmışdır.
- Azərbaycan Respublikasının “Heydər Əliyev” ordeninin təsis edilməsi Azərbaycan Respublikasının Milli Məclisinə tövsiyə olunmuşdur.
- Azərbaycan Ali Hərbi Məktəbinə, Bakı Beynəlxalq Hava Limanına, Bakı Dərin Özüllər Zavoduna, Respublika Sarayına, Bakı şəhərindəki idman-konsert kompleksinə Heydər Əliyevin adı verilmişdir. Böyük Qafqaz sıra dağlarında zirvə, Azərbaycanda və Türkiyədə parklar, xiyabanlar, bulaqlar, abidələr və s.
- Azərbaycan Respublikasının paytaxtı Bakı şəhərində və Azərbaycan Respublikasının şəhər və rayonlarında küçə və meydanlara Heydər Əliyevin adı verilmişdir.
- Bakı-Tbilisi-Ceyhan Əsas İxrac Boru Kəmərinə, “Lider” qazma qurğusuna Heydər Əliyevin adı verilmişdir.
- İctimai əsaslarla Heydər Əliyev Fondu yaradılmışdır.